

E òc ! qu'èm arribats a la ficha centau e que vam har un pic au cremalh !⁽¹⁾ Que hè adara juste cinc ans qui ns'arretrobam cada setmana e çò de purmèr⁽²⁾ que volem arremerciar tots los fidèus qui ns'an dit deu començar abans⁽³⁾ tot lo plaser qui an de'ns léger. Que'ns hè gai⁽⁴⁾ pr'amor que i avè bèra pausa qui volèm, en la Letra de l'Ostau Bearnés, aviar⁽⁵⁾ ua cronica regulara a vocacion pedagogica autan plan taus debutants com taus confirmats. Mes que calè trobar ua formula originau qui interessèsse... e qui durèsse ! Lavetz que bastim cada ficha en imaginar, haut o baish,⁽⁶⁾ un rencontre frutèc⁽⁷⁾ dab un locutor naturau. Un locutor qui empleguèsse mots de vocabulari rares e torns de lenga sabrós,⁽⁸⁾ e qui coneishosse arrepoèrs, practicas medicaus tradicionaus e autas mustras⁽⁹⁾ culturaus.

Au briu deus ans, que ns'i èm hèits⁽¹⁰⁾ entà melhorar la formula : serias de cinc fichas aviadas suu medish tèma, bèth còp⁽¹¹⁾ drin de francés entà non pas esvariar⁽¹²⁾ los començants, un lexic taus mots esquèrs⁽¹³⁾ e tostemp explics e comentaris ...

Los qui an avut la bona sòrta de popar la lenga⁽¹⁴⁾ que s'i arretrobàn e que's breman atau de çò qui disèn lo pair e la mair o lo pairan e la mairana. Malaia,⁽¹⁵⁾ au dia de uei la màger part deus qui aprenen o cotivan⁽¹⁶⁾ la lenga n'an pas aqueth contacte familhau. En efèit, la transmission no's hè pas mei naturalament desempuiss bèra pausa.⁽¹⁷⁾ E qu'ei un drama vertadèr ! Alavetz, a defaut de la familha o deu vesiat,⁽¹⁸⁾ que van de cap taus libes e dictionaris ! Mes la lenga chucosa,⁽¹⁹⁾ sabrosa⁽²⁰⁾ qui v'auherim⁽²¹⁾ n'ei pas tostemp dens los libes, be se'n manca ! De mei, mots qui non s'emplegan pas guaire mei, que'us ve presentam en o lo lor contèxte originau çò qui ei preciós tà'us tornar emplegar e popularizar. Que cercam lo mei sovent a comentar aqueras tròbas⁽²²⁾ e, shens nada nostalgia, que descobrim l'anar e lo pensar⁽²³⁾ deus nostes ajòus.⁽²⁴⁾ Aqueth engèni⁽²⁵⁾ popular qu'èra la sòla⁽²⁶⁾ d'ua civilisacion vertadèra qui s'esbrighalhè⁽²⁷⁾ au sègle passat.

L'escriut qu'ei plan mes l'orau qu'ei hèra mièlher. Qu'ei pr'amor d'aquò qui ns'èm decidats, mercés a Ràdio País, a enregistrar las fichas. Atau qu'avem podut balhar endom⁽²⁸⁾ au noste tribalh, d'improvisar quauque drin en equilibrar l'anar popular deu gascon e lo saber sapient. D'ara enlà, tots los qui ac volèn que'ns poderàn léger e escotar en dirècte o en podcast suus sites de l'Ostau Bearnés e Ràdio País.

Duas causas entà acabar. En purmèr non volerem pas que los qui aprenen estossen esbahits⁽²⁹⁾ peu nivèu de lenga qui emplegam bèth còp. Non. Que cau que parlen quan seré en barrejar⁽³⁰⁾ quauques francismes e que s'ajuden d'apèrs pedagogics⁽³¹⁾ entà tribalhar e melhorar la lenga. E precisament, la dusau causa qu'ei de balhar enveja a tots los aimadors de la lenga occitana d'escambiar dab los locutors qui son, per la màger part,⁽³²⁾ urós de participar a la valorizacion deu noste cabau⁽³³⁾ linguistic e culturau.

(1) « nous allons marquer d'une pierre blanche » (2) « en premier lieu » (3) « depuis le début » (4) « cela nous fait plaisir » (5) « mettre en place » (6) « à peu de choses près » (7) « fructueuse » (8) « expressions idiomatiques savoureuses » (9) « exemples » (10) « nous avons œuvré » (11) « parfois » (12) « décourager » (13) « compliqués » (14) « la chance d'apprendre la langue depuis le berceau » (15) « hélas » (16) « cultivent » (17) « depuis bien longtemps » (18) « voisinage » (19) « fructueuse, juteuse » (20) « savoureuse » (21) « que nous vous proposons » (22) « découvertes » (23) « la façon de vivre et de penser » (24) « aïeux » (25) « génie » (26) « base » (27) « s'écroule » (28) « nous avons pu donner de l'ampleur » (29) « soient gênés, bloqués » (30) « glissant » (31) « outils pédagogiques » (32) « pour la plupart » (33) « patrimoine ».

Pronoms personaus complements (5)

Que vam acabar lo seria suus pronoms personaus complements dab quauquas fòrmas qui non s'entenèn pas guaire mei. Tad aquò har que'vs prepausam lo raconte qui segueish :

Los vesins que n'an dus de familha,⁽¹⁾ hilh e hilha. Que sabí que lo gojatet èra drin diable. Aquestes torns⁽²⁾ que'm soi apercebut que perucava⁽³⁾ en ua boèita on arrecapti⁽⁴⁾ drin de moneda. Que l'i ac èi dit mes n'ac a pas volut pas arreconéisher. Que l'èi miaçat d'ac diser au son pair e alavetz, per la fin, que l'i èi hèit diser o purmèr que l'i ac èi hèit diser.

Si la sòr tanben avè perucat qu'aurí pleitejat⁽⁵⁾ que'us i aurí hèit diser o purmèr que'us i ac aurí hèit diser.

Se non m'i èri pas escadut tot sol, qu'aurí demandat un pos d'ajuda⁽⁶⁾ a la hemna e atau que crei que'us i aurem hèit diser o purmèr que'us i ac aurem hèit diser.

(1) « ont deux enfants » (2) « ces jours-ci » (3) « picorait, se servait » (4) « récupère » (5) « discuté » (6) « un coup de main ».